

פרשת ויקהל שבת שקלים

תשפ"ד
גליון 376
נא לשמור על
קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת
התפילה וקריאת התורה

בס"ד

בני שלמה

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

לעילוי נשמות

מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא
מו"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה דב
ר' אלעד ב"ר אפרים משה שובלס"א
ר' זאב ב"ר משה חיים
הגה"ק רבי אליהו ב"ר שלמה אברהם
הרה"ק רבי יוסף בלאך אב"ד ב"ר אברהם
הרה"ק רבי חיים חייקא ב"ר שמואל
הרה"ק רבי יצחק מאיר ב"ר ישראל מגור
הרה"ק רבי יצחק יעקב ב"ר נתן דוב
הרה"ק רבי יצחק ב"ר חנוך העניך
מאלעסק
הרה"ק רבי אברהם גרשון ב"ר אפרים
הרה"ק רבי ישראל ב"ר אהרון לייב
הרה"ק רבי אליעזר ליפא ב"ר אלימלך
הרה"ק רבי אהרן ב"ר שמשון
ד"ר גאידאן
תלמוד המגיד - תק"ע
הרה"ק רבי איתמר הכהן מוזיקוב
הרה"ק רבי יצחק מקאלוש זיע"א
הרה"ק רבי ישעיה שור ב"ר משה

לקבלת גליון זה למייל שלהו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" (ל"ה, א')

כתב בספר מנחת עני "כאן יש ריבוי אחר ריבוי את וכל וקיימא לן אין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט ומה בא כאן למעט ויל"פ עפמ"ש רז"ל שהערב רב שעשו את העגל משום שה' אמר על השבת כי אות היא בינו ובין בני ישראל והם הערב אינם בכלל האות של שבת ושמרו טינה בלבם ולכן עשו העגל ולכן מרע"ה לא רצה לשתף את הערב רב עם ישראל והוה המיעוט למעט הערב רב ועוד רצה להקדיל מבני ישראל רק "עדת" שהם ראשי עם כדי שלא יקלקלו

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה" (ל"ה, ב')

בענין קדושת השבת כותב בעל ספר חסידים ז"ע "ביום שבת שהוא יום קדושה וצריך שמחה גדולה ובמה משמחו במה שמחשב בעולמות עליונים בכל המידות בעולם התענוג שהם י"ד עתים דקדושה ולפעמים אינו יכול לדבק את עצמו בי"ד עתים דקדושה שמחויק א"ע בכל כחו ואינו יכול נמצא שאין לו שמחה ואיתא בש"ע אדם שיש לו תענוג מסיפורים מותר לו לספר בשבת מפני שהם שמחה ותענוג לו וכו' ומפני מה התירו באמת לספר סיפורים בשבת ע"ש בדרך משל למלך שעשה משה ושמחה לכל שריו ועבדיו וכו' וצויה ליתן לכ"א שאלתו ובקשתו והיה שם צרוע אחד וביקש שיצוה המלך שיתן לו שתי משפלות של זבל לח וקר בכדי שיחבסה מהם ויתקרה מצרעתו וגערו בו עבדי המלך אמרו לו שוטה הלא אם היית שואל ביום הזה כל מחמדי לב המלך וכל מיני תענוגים שבעולם היו נותנים לך כי כן דת המלך היום ועכ"פ היה לך לבקש מאת המלך שיצוה לרופאים לרפאות אותך מצרעתך בשלמות והמלך אמר

פעם אחרת ולהבא להתלונן למה אנו רחוקים מן השבת שהיא אות בין ה' ובין ישראל שהרי גם בני ישראל לא הקהיל אותם משה. וכנראה שהערב רב אין להם "עדת" שהם ראשי עם כמו שיש לישראל שכן אנו רואים בספר במדבר לא כתוב מהערב רב שום ראש שבט ורק שבטי ישראל שבטי י-ה מהם היו "ראשים" עכ"ל"

לעבדיו ליתן לו את אשר בחר כי מאחר שהסכל הזה בחר בדבר מאוס א"כ בוודאי זהו עיקר תענוגו ועידונו ע"כ לא יתן לו יותר משאלתו ובקשתו וכו' והנמשל מובן ועוד כותב הרב בענין מה שנאמר לו עלי ואני פורע לענין היצאות השבת "אמר הקב"ה לו עלי ואני פורע וקשה למה לא יזמין לו הקב"ה להעני שיהיה לו על סעודת שבת ולא יצטרך ללוות ושיפרע הקב"ה אח"כ אך בדרך צחות והלצה י"ל דוה מיירי בעני שביתו ריקם לגמרי ואין להברכה על מה לשרות ואז אף אם יזמין לו הקב"ה יתיכף יהיה מעשה ניסים ממש יש מאין ואין הצדיקים רוצים להנות ממעשה ניסים לכך אומר לו הקב"ה לעת עתה ללוות וכבר ארז"ל האוסר הנאה מחבירו פורע את חובו א"כ מצינו שפעת ענת חוב אינה הנאה וע"כ כשיפרע הקב"ה את חובו ע"י מעשה ניסים אין זו הנאה ממעשה ניסים

"מלא אתם חכמת לב לעשות כל מלאכת חרש וחשב" (ל"ה, ל"ה)

נכתב על אהליאב חרש וחושב אלא הדבר בא לרמוז לענ"ד לאדם שאינו שומע לשון הרע ולא מוציא בפיו לשון הרע אזי ע"כ הוא גם שומר ברית כי ברית הלשון וברית המעור קשורים יחד אזי אדם כזה מחשבתו היא מיוחדת עד כי צריך להזכירו באופן מיוחד כי הוא חושב מחשבות ובכל מחשבותיו הוא דבוק בקב"ה וזה ענין הקדושה שאדם צריך לשמור על לשונו ובריתו ואם יש לו גם ענווה אז יעלה מעלה מעלה במעלות הקדושה והטוהרה ויעלה למדרגות רוחניות גבוהות מאד והקב"ה יהיה בעזרו להוסיף לו עוד רוח עצה וגבורה משמים

ונתן למצוא רמו לדברים בשמו של אהליאב שכן נקרא בן אחיסמך כלומר אח לסמך שכן סמך היא אות סגורה מכל הכיוונים לרמוז שכלום לא נכנס אליה וכלום לא יוצא כמו שהסברנו לעיל היינו ששומר על מה שיוצא מפיו וכן מקפיד על מה שנכנס וכן אנו מוצאים שאבי שושלת בני דן היה חושים בן דן שגם הוא היה חרש כמובא בגמרא אך בסוף ממנו יצא השבט הכי גדול בעם ישראל ועל כן נכתב בסמוך לשמו של אהליאב בן אחיסמך חרש וחשב בדווקא

שבקרבנו, משל למה הדבר דומה לבגדים המלוכלכים בבזך אזי קודם מוציאים את הבזך הגדול והמגורשם ולאחר מכן מכניסים את הבגד למכונת הכביסה לניקיון יסודי יותר

החודש - שענינו פתיחת דף חדש והתחדשות שאחרי שאדם ניקה עצמו ופתח דף חדש יכול הוא להתחיל להכניס לתוכו דברים טובים שהם תורה ומצוות ואולי ניתן גם לרמוז שבד"כ פרשת החודש נקראת בפרשיות ויקהל פקודי בהם קוראים על בניית המשכן וכליו המורים לנו על בניית המקדש הפרטי שיש על האדם לבנות אצל כל אחד בחינת ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כך האדם

שבת שקלים

ידוע שענין ארבע הפרשיות הוא לתקן את עצמנו ולהכין לנו כלי לקבל את ההשפעות הטובות של חג הפסח. ניתן לרמוז בס"ד בשמם של הפרשיות את התהליך אותו צריך האדם לעבור כדי לזכות באור השפע של חג הפסח

שקלים - בתחילה האדם צריך לשקול בדעתו את מעשיו ולעשות חשבון נפש את מה הוא צריך לתקן

זכור - אחרי קבלת ההחלטה הטובה צריך ראשית למחות ולסלק את הרע מקרבנו וזהו מחיית עמלק בחינת סור מרע

פרה - שענינה ניקיון וטהרה כמו שכתוב תבוא פרה ותקנת צואת בנה כיוון שאדם הוציא את הרע מתוכו צריך לעשות ניקיון יסודי ולשרש אחרי הרע

אהוב וקרוב ונחמד וידיד, ע"י יראה כי כל העצבות והנפילה שהי' לו עד עתה היא עצת יצה"ר להפילו לבור שחת ח"ו, לבל יהיה נחשב בעיני עבודתו להש"י, הן בתורה והן בתפילה ומע"ט, וזה הכל הי' בחי' עמלק אשר קרץ, שהוא מקרר לכ"א מעבודתו וכדרשת חז"ל (מד"ת תצא ט') שזרק מילות כלפי מעלה, שמודיע לכ"א גודל חטאו בזה החטא המר שאין לו עצה ומברח ומנסו ואין לו תשובה על חטא הזה ח"ו עד שמקררו ומביאו לעצבות ומפילו לבאר שחת ח"ו וכשידע זאת בידעה אמיתית או הוא מחוק א"ע ובא לטהר א"ע, ומבקש רחמים מבעל הרחמים שמייע לכל הבא לטהר, שיהי' גם בעזרו שיוכל לטהר א"ע ושיזכה עוד ללב טהור, וכמאמר דוד הע"ה (תהלים נ"א, י"ב) לב טהור ברא לי אלקים, היינו לזכות לטהרת אפר פרה בבנין בית המקדש בב"א ועתה בקריאת הפרשה הזאת ואח"כ לזכות לרוח נכון חדש בקרבי והוא ע"י קריאת פ' החודש הזה לכם" עכ"ל

משנת הצדיק – רבי שלמה רבינוביץ' בעל תפארת שלמה זצוק"ל זי"ע – כ"ט באדר (שישי)

נולד בעיירה ולושצ'ובה לרב דב צבי הכהן והרבנית לפרומט, שהיו ממשפחת מתנגדים מיוחסת לב"ח למהרש"ל ועד לרש"י בידי סבו היה ספר יוחסין ובו ייחוס עד לאהרן הכהן.

בילדותו התחנך בפטרקוב אצל רבי אברהם צבי הירש פצנובסקי מחבר הספר "שו"ת ברית אברהם" ואצל רבי דוד חריף מחבר הספר בית דוד מתלמידיו של היהודי הקדוש מפשיסחא בפטרקוב נמשך ר' שלמה לחסידות למורת רוחו של אביו שאמר עליו: "הפסד גדול הוא למוח כזה שמרבה לעסוק בחסידות ולא בפלפול". באותם ימים כוננו "העילוי מוולושצ'ובה", וסופר עליו שלילה אחד בעודו לומד בבית המדרש, נכנס בו פחד, הוא נטל את השופר שהיה בבית הכנסת ותקע בו תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה. לפתע נתחלחל כאשר ראה נפטרים בתכריכים עומדים על יד החלונות ושואלים: "האומנם שופרו של משיח הוא זה?". והוא נמלט מבית המדרש בבעתה. סיפור זה נתפרסם בכל הסביבה והכל דיברו על קדושתו הנוראה של העילוי אשר בתקיעתו הטהורה הוציא נפטרים מקבריהם. רבי שלמה עסק גם בכתיבת חיבורים תורניים בפלפול ובסברא על התלמוד. הוא היה בקי בספר אורים ותומים לרבי יהונתן אייבשיץ בעל פה וממנו למד דרכי חיבורו והפלפול. חיבורו הראשון היה חידושי על מסכת כתובות לאחר מכן כתב חיבור מעמיק בענייני חזקת כדרך הספר שב שמעתא וחבר ספר על 13 קושיות במסכת עבודה זרה שאת כולן תירץ בתירוץ אחד, תוך שהוא כותב במליצה שלושה עשר אני יודע. את חיבורו למסכת כתובות כתב בגיל עשרים ושלוש. מכל חיבוריו נותר בידינו רק חידושי על מסכת כתובות.

היה תלמידם של רבי מאיר מאפטא רבי פישל מסטריקוב ורבי ישעיהו מפשדבורג. נשא לאשה את הרבנית גיטל בת רבי שמואל מברז'ילוב, אך היות שהחמות לא רצתה בשידוך התעכבה החתונה זמן רב עד לפטירת החמות. בעקבות זה לא שהה בבית חמיו כמקובל באותם ימים אלא הלך להתגורר אצל אביו בפשדבורג, ושימש כמלמד עד שנת תקצ"ד. בתקופה זו התקרב מאד לסבא קדישא רבי ישכר בר מרדושיץ ששימש כרב בעיירה. בשנת התקצ"ב (1831), כשהוצע לרבי שלמה (המכונה גם בעל התפארת שלמה) לכהן כרב העיר ראדומסק, מנתה הקהילה היהודית בעיר כארבע מאות תושבים. היהודים גרו בתחום הפרבר בוגאי, שהיה נפרד מן העיר בשער ובכניסה מיוחדים. ביום ראשון י"ט באדר ב' תקצ"ד מונה ר' שלמה לרב של העיר ראדומסק. מבואות ראדומסק החלו לקלוט את מאות החסידים שבאו לשמוע את דברי תורתו של רבי שלמה ולהכתירו לרבים. אך למרות אי רצונו לשמש כאדמו"ר לחסידים, נכפה עליו הדבר על ידי רבו הסיק מרדושיץ ומחותנו רבה של בנדין רבי דוב בעריש הרציגר.

בשנת תר"ג (1843) נפטר רבי ישכר בר מרדושיץ ורבים מחסידיו של רבי דב בר מרדושיץ נסעו לראדומסק וקבלו עליהם את מרותו של רבי שלמה. בתקופה זו התחיל לנסוע רבי שלמה לרבי משה מלעלוב וקיבל עליו את מרותו, הוא המשיך בכך עד עלייתו של רבי משה מלעלוב לארץ ישראל בשנת תרי"א. באסרו חג של פסח תר"ח (1848) נפטר רבי יצחק מוורקה. לאחר פטירתו הצטרפו רבים מחסידיו אל הנוסעים לראדומסק. האדמו"ר מראדומסק נודע כבעל תפילה ומלחין, רבים נהרו לשמוע את נתיבותיו, כשהיה עובר לפני התיבה בקבלת שבת. כמסופר שאחרי פטירת החידושי הר"מ בב"א באדר תרכ"ו אמר שמקובל אצלו שכשיסתלק צדיק הדור יקראו לו להיות בעל תפילה בקבלת שבת בשמים, ואכן באותו שבוע עוד לפני שבת נפטר. קברו באוהל אדמו"רי ראדומסק שבבית הקברות היהודי בראדומסק על פטירתו, בכ"ט באדר תרכ"ו מסופר כי קודם לחצות הלילה נטל לידיו את ספר הזוהר ולמד בו. מעט אחרי חצות הניח ידיו וראשו על הספר וכך נפטר. תלמידיו שבאו בבוקר מצאוהו "ישן" על ספר הזוהר ולא רצו להעירו. רק כעבור כמה שעות כשראו שהרבי לא מתעורר. נדהמו לראות כי הרבי נפטר. למחרת בערב שבת כ"ט באדר ה' תרכ"ו נערכה הלווייתו בבתים במעמד רבבות מחסידיו. אחרי פטירתו, מונה בנו, רבי צבי מאיר לשמש כממלא מקום אביו ברבנות העיר ראדומסק. ואילו בנו השני רבי אברהם יששכר בער רבינוביץ, מונה כממלא מקום אביו וכממשיך שושלת אדמו"רות ראדומסק. בן נוסף היה הרב אריה לייביש. את עיקר תורתו כתב האדמו"ר מראדומסק בספרו "תפארת שלמה" על התורה ועל המועדים. הגותו עוסקת בעיקר סביב מידת היסוד מתוך יסודות הקבלה. בספרו מרבה האדמו"ר לעסוק ביוסף הצדיק ולחזור על כך שהגימטריה של שמו עולה כמספר ציון. המעלה הבסיסית היא ההתגברות על התאוה שהיא המפתח להתגלות בתורה ובאשר המידות. על ידיעתינו בנחת התבטא פעם באומרו "ברוך ה', בקי אני בכתבי האר"י הקדוש ז"ל כבאשרי יושבי ביתך". מספרים כי פעם אחת ישב רבי שלמה לנוח מעט, וביקש מהמשמש שיביא לו את הספר "שבחי הבעל שם טוב". ועיין בו הרבה זמן, עד שהמשמש לא היה יכול להתאפק, ושאל אותו: ילמדינו רבינו, האם כבודו מאמין בכל הסיפורים המוגזמים האלה שהם אמת השיב לו האדמו"ר: אף שיכול להיות שכל המעשיות הללו לא היו באמת, אבל הרי בכוחו של הבעל שם טוב היה לפעול את כל הנפלאות והנוראות הללו, ואם כן מה זה משנה אם הם היו בפועל או לא

דובב שפתי ישנים – ליקוטים מספרים שפחות מוכרים

פרדס יוסף – הרה"ק רבי יוסף ב"ר משה יהודה פאצאנאווסקי זצוק"ל זי"ע

"קָחוּ מֵאֲתֶכֶם תְּרוּמָה לַה' פֶּלַח נְדִיב לְבוֹ יְבִיאָה אֶת תְּרוּמַת ה' זֶהָב וְכֶסֶף וְנֶחֱשֶׁת" (ל"ה, ה')

עיקר מצווה אם נתן גם בשעה שדחוקה לו וזה קחו 'מאתכם' גם בעת שעליכם לקמץ מצרכיכם כי אם רק נתן בעת שאוצרותיו מלאים זאת לא נקרא מאתכם וז"פ בב"ב ד"י שאלו לשלמה עד היכן כוח של צדקה א"ל כבר פירש אבא פוז נתן לאבינונים בזמן שלמה שאין כסף וזהב נחשב לכלום לא יכלו לדעת כוח של צדקה ורק בימי דוד שארץ ישראל נתדלדלה ע"י מלחמות הרבות שהיו בימיו והעם סבל מרעב אז היה גדול כוח של צדקה

"וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנֵה לְאָמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אֵל יַעֲשׂוּ עוֹד מִלְּאֲכָה לְתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּפְלֵא הָעָם מִהֲבִיא" (ל"ו, ו')

ובשם החידושי הר"מ ז"ל ראיתי דלכבאו"ק למה הכריזו מה זיק אם יביאו אך הטעם דאם נשאר זהב או שאר חפץ יהי' לבם נשבר ויתעצבו שמא שלו נשאר ואין לו חלק במשכן ולכן העבירו קול שלא להביא עוד וזה פי' דים והותר אף שהי' מותרות רק שנעשה נס שהי' דים ונכנסו ג"כ למלאכת הקודש. עוד ראיתי מ"ש והותר לרמז שמידת נדיבות נותרה בבני' לדורות כיבמות ע"ח ג' סימנים בישראל כו' וסימן 'גבר עלינו חסדו' גבר' ר"ת גומלי' חסדים ביישנים רחמנים ח"ש בתהילים (קכ"ד ח') זנה כי כן יבורך גבר ירא ה' אימתי יבורך האדם להיות ע' שנה כמניין 'כן' 'גבר' אם יהיו לו ג' מידות וזה 'כי יעקב בחר לו י-ה' בחר' ר"ת ביישנים חסידים רומנים

סגולה לפרנסה – שמירת שבת

"שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לְכֶם יְדִישׁ שַׁבָּתוֹן לַה'" (ל"ה, ב')

בשמחה ובשלום, על כן קראו ליום ההוא שבת שלום לאמור שלום הוא בין הגוף והנשמה (ה' שער החצר ז"ל סי' של"א בשם הרב החסיד כנהר"ר יהודה בר שמואל ז"ל ואני בעניי נתתי טעם לזה בחיבורי על התורה פ' ויקהל בס"ד) עוד כתב "שמירת שבת היא בגשמי וברוחני בגשמי באכילה ושתייה וכיוצא וברוחני שיעסוק בה בתורה אם אדם שמר את השבת בגשמי נותנים לו ג"כ שכר גשמי שמשפיעים לו בעוה"ז עושר ונכסים ואם שמר אותה ברוחני נותנים לו שכר רוחני לעוה"ב (ברכת אליהו דוויץ פ' קדושים) והוסיף "כל ששת ימי המעשה הם יונקים מיום השבת לכך צריך לשבות ולנוח שעה אחת בכל יום מימי החול כנגד מה שיונק היום ההוא מיום השבת" (ה' שפתי ישנים ז"ל סוף פ' תשא דס"א ע"א בשם האר"י זלה"ה)